

ΠΟΙΝΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΗΣΗ

ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

Nullum Gimen, Nulla poena sine lege (κανένα έγκλημα, καμία ποινή χωρίς νόμο). Γι' αυτήν την ακρογωνιαία διάταξη του Ποινικού Δικαίου έχουν δοθεί πολλοί αγώνες και έχει χυθεί πολύ αίμα. Σκοπός της, η θεσμοθέτηση της ποινικής δίωξης, ο καταλογισμός της ποινής και η υπαγωγή της παραβατικής συμπεριφοράς στα προβλεπόμενα.

Συνεπακόλουθο μεταξύ των υπολοίπων κατακτήσεων του σύγχρονου Ποινικού Δικαίου, ήταν και παραμένει η θεμελίωση του τεκμηρίου αθωότητας του κατηγορουμένου μέχρις εκδόσεως απόφασης. Ακόμα και τότε όμως και εφόσον υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία περί της ενοχής, ισχύει το αξίωμα «in dubio pro reo» (εν αμφιβολία υπέρ του κατηγορουμένου).

Αναγκαστική συνέπεια της επιδειχθείσας εγκληματικής εκτροπής είναι η επιβολή της ποινής ιεραρχούμενη ανάλογα με τη βαρύτητα του εγκλήματος. Ο προβληματισμός ως προς το είδος της καταγνωστέας ποινής αποτελεί και σήμερα πρόκληση πολλών παγκοσμίως συζητήσεων. Και τούτο σε συνάρτηση με τις ισχύουσες θεωρίες περί της λειτουργίας της ποινής (γενική - ειδική πρόληψη -τιμωρία — εκδίκηση). Έτσι, σε αυταρχικά καθεστώτα του τύπου «Blizeistaat»

(αστυνομούμενο κράτος) η ποινή εξαντλείται απλά και μόνον για αυτό που χαρακτηρίζει το κράτος αυτό καθεαυτό. Όμως και σε κάποια ανεπτυγμένα και ισχυρά κράτη (ΗΠΑ - ΑΓΓΛΙΑ), κυρίως για εσωτερική κατανάλωση, δικαιολογία ότι κάτι κάνουν για την διαρκή αύξηση της εγκληματικότητας, έκαναν στροφή προς την ποινική αυστηρότητα. Την προβάλλουν δε ως καθοδηγητικό πρότυπο, αντικαθιστώντας έτσι, την οφειλόμενη κοινωνική μέριμνα και πρόνοια, με τον ποινικό κολασμό. Το γεγονός αυτό, καθόρισε απόλυτα και θα συνεχίσει να καθορίζει την κοινωνική σύνθεση των εγκλείστων στις φυλακές.

Ωστόσο τι συμβαίνει και τι πρέπει να εφαρμόζεται στις Δημοκρατικά ευνοούμενες πολιτείες; Πώς προλαμβάνεται το έγκλημα; Πώς καταστέλλεται ο εγκληματίας άνθρωπος; Αναμορφώνεται, επανεντάσσεται, σωφρονίζεται; Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου εγκλήματος και η μετάλλαξη του πλανήτη μας σε μια γειτονιά μήπως καθιστούν αναγκαίο και τον επαναπροσδιορισμό του Σ.Σ.; Ο γραπτός και ηλεκτρονικός τύπος αλλά και η φύση των Δικαστών επηρεάζουν και επηρεάζονται. Οι επιφυλάξεις της κοινής γνώμης άλλοτε διασκεδάζονται, άλλοτε λοιδορούνται από επαΐοντες ψευτοκουλτουριάρηδες και όταν βολεύει, μεγιστοποιούνται. Νομιμοποιούν με αυτό τον τρόπο, την ποινική αυστηρότητα, δημιουργώντας ταυτόχρονα προϋποθέσεις για ακόμη βαρύτερες κυρώσεις, παραβλέποντας ωστόσο ότι η ποινική αυστηρότητα δεν μπορεί, παρά να διαπερνά όλες τις φάσεις και όλα τα επίπεδα - νόμους διωκτικούς και ανακριτικούς μηχανισμούς -

καταλογισμός ποινής - συνθήκες κράτησης, ως και αυτήν ακόμα την υποδοχή και αποδοχή των αποφυλακισθέντων από την κοινωνία. Κατά τα άλλα, νόμοι και δικαστικές αποφάσεις εκδίδονται ή απαγγέλλονται εν ονόματι του Ελληνικού λαού. Μέσα λοιπόν, σ' αυτό το συνονθύλευμα και τις εμπλοκές/διαπλοκές καλείται η Πολιτεία, αφενός να προστατεύσει το έννομο συμφέρον των πολιτών της, αφετέρου δε να ορίσει και τον/τους τρόπους «διδασχής» των εγκληματιών ώστε, αφού εκτίσουν την επιβληθείσα ποινή, να προβληματισθούν για το διαπραχθέν έγκλημα και να εκτιμήσουν ό,τι απώλεσαν καθ' όλο το διάστημα της εκτίσεως της ποινής τους.

Επαχθέστερο αξιολογικά μέτρο ποινικής αντιμετώπισης της ως άνω εκτροπής έχει κριθεί η στέρηση της προσωπικής ελευθερίας Η ΦΥΛΑΚΗ.

Έτσι η συντεταγμένη Πολιτεία αφού με τα όργανα της έχει καθορίσει α) ποια εκτροπή χαρακτηρίζεται έγκλημα, β) ποια ποινή ανταποκρίνεται δικαιότερα στο τρωθέν έννομο αγαθό γ) ποιες ελαφρυντικές περιστάσεις καθορίζουν την επιεικέστερη μεταχείριση του εγκληματία αλλά και δ) ηλικία, φύλο, κ.λπ. δια του Π.Κ. και του Σ.Κ, οριοθετεί και τους τρόπους «απομόνωσης» - αποβολής -επανεισαγωγής του εκτραπέντος δράστου. Καθόλο τον εικοστό αιώνα, υπήρξαν πολλές φωνές που χαρακτήρισαν ως απάνθρωπη τη φυλακή ακόμα και όταν προεβλέπετο και εξετελείτο η ποινή του θανάτου. Καθόλη τη μακραίωνη ιστορία της Ποινικής Δικαιοσύνης υπήρξαν αντιδράσεις ως προς το είδος της ποινής (ακρωτηριασμοί,

εκτοπίσεις, αποζημιώσεις, κατατομήσεις κ.λπ.). Εν πάση περιπτώσει σήμερα παγκοσμίως και ανεξαιρέτως ευτυχώς, η φυλάκιση του δράστη αποτελεί το μόνο μέσον εκπλήρωσης των θεωριών της ποινής. Εντασσόμενη και η Ελλάδα σ' αυτό το θεσμικό/νομικό πλαίσιο ως προς την πρόβλεψη της ακολουθητέας σωφρονιστικής πολιτικής χαρακτηρίζεται ως καινοτόμος. Ωστόσο παρ' όλες τις πρωτοπόρες απόψεις η εφαρμογή τους απέχει παρασάγγας από την πραγματικότητα και επιεικώς χαρακτηρίζεται ζοφερή.

Εδώ κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι προ της επιβολής της ποινής και μέχρι της καταγνώσεώς της μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα κατά το οποίο καταρρακώνονται υπάρξεις, διαλύονται οικογένειες, εκτίθενται άσχετα με τον δράστη πρόσωπα, οικογενειακού/ επαγγελματικού περιβάλλοντος, επηρεάζονται δικανικές κρίσεις και πλείστα άλλα στο βωμό της «ενημέρωσης»...! Ο οποίος βέβαια δεν είναι άλλος από τον βωμό των οικονομικών συμφερόντων. Οδηγούμενος κάποιος ως ύποπτος ενός εγκλήματος (ή ακόμη και ο αυτουργός) ενώπιον της Δικαστικής Αρχής έχει ήδη δημιουργηθεί από τα αρνητικά και δυσμενή σχόλια ένα πρόκριμμα απόφασης που κατά κανόνα επικυρώνεται με την επιβολή εξοντωτικής ποινής. Δεν απέχει λοιπόν πολύ από την αλήθεια η ρήση των εγκλειστών ότι «Μοιράζονται τα χρόνια σα στραγάλια».

Παρακάμπτοντας αυτήν την κατάσταση και αναζητώντας τον τύπον των ήλων εμφανίζεται ενώπιον του καταδικασθέντος ο χώρος που θα τον «φιλοξενήσει — σωφρονίσει» η φυλακή.

ΧΩΡΟΙ ΚΡΑΤΗΣΗΣ - ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ - ΤΥΠΟΙ

Στη χώρα μας υπάρχουν: 1) Μια φυλακή Γυναικών, 2) Δύο Σωφρονιστικά καταστήματα Ανηλίκων (Αυλώνα-Βόλος), 3) Τρεις Αγροτικές Φυλακές Ενηλίκων, 4) Μία Αγροτική Φυλακή Ανηλίκων, 5) Ένα Νοσοκομείο, 6) Ένα Ψυχιατρείο, 7) Ένα Θεραπευτικό Κέντρο Χρηστών Τοξικών Ουσιών και 8) Είκοσι Κλειστές και Δικαστικές Φυλακές (Α+Β τύπου).

Εάν εξαιρεθούν οι πρόσφατα κατασκευασθείσες φυλακές Μαλανδρίνου και Ναυπλίου και οι σχετικά πρόσφατες Πάτρας, Λάρισας και Κομοτηνής, η κτιριακή υποδομή της χώρας μας χαρακτηρίζεται ανεπαρκής και ελλιπής, απαρχαιωμένη και δυσλειτουργική. Μόνον η ύπαρξη θαλάμων στην πλειοψηφία των κτιρίων υποδηλώνει και τον χαρακτηρισμό. Σημειώνεται επίσης ότι οι φυλακές πλέον αποτελούν χώρους σταυλισμού ή άλλως πώς αποθήκες ανθρωπίνων σωμάτων. Η στέρηση της ελευθερίας δε συνεπάγεται την μη ικανοποίηση στοιχειωδών όρων διαβίωσης. Φαινόμενα όπως, η μη ύπαρξη στρωμάτων ή η ύπαρξη ακατάλληλων (ματωμένα, μολυσμένα κ.λπ.), συγχρωτισμού εγκλημάτων και εγκληματιών διαφόρων ειδών και ηλικιών, υποτροπών και μη, υποδίκων/καταδίκων, αλλοδαπών-ημεδαπών, στιγματίζουν μία τραγική πραγματικότητα. Δυστυχώς το έγκλημα εκσυγχρονίστηκε χωρίς ανάλογη κτιριακή, έστω, αντιμετώπιση του. Το άνοιγμα των συνόρων σε οικονομικούς και άλλους μετανάστες, αύξησε δραματικά τον αριθμό υποδίκων κρατουμένων. Το εισαγόμενο έγκλημα -

συνήθως βιαιότερο -κυριαρχεί πλέον στις Ελληνικές φυλακές. Ένας στους δύο κρατούμενους, είναι αλλοδαπός.

Διαπιστώνεται η συνεχής, καθημερινή μετακίνηση κρατούμενων με αντίστοιχη πλήρωση των τμημάτων Μεταγωγών της Αστυνομίας, ώστε να αποσυμφορεύεται για κάποιες ώρες ένα ή περισσότερα Καταστήματα Κράτησης. Η έλλειψη Φυλακών και η ανέγερση κάποιων σε κάθε Νομό της Χώρας χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο δείκτης εγκληματικότητας έχει σαν αποτέλεσμα κάτοικος του Νομού Χανίων να εκτίει πολυετή κάθειρξη στην φυλακή της Κέρκυρας ή των Διαβατών Θεσσαλονίκης και αντίστροφα. Μόνο εξ αυτού του λόγου οι συνέπειες είναι εύκολα αντιληπτές και προβλέψιμες, η μη αντιμετώπιση τους καταδειχνει τη σοβαρότητα των υπευθύνων.

Με τούτα και με τ' άλλα οι υπόδικοι συμβιούν με τους κατάδικους, οι υπότροποι με τους νεοεισερχόμενους με οικονομικά και άλλα αδικήματα, οι χρήστες με τους δολοφόνους και οι ληστές με τους βιαστές, οι νεαροί εγκληματίες (όχι οι ανήλικοι) με τους μεσήλικες και οι υπερήλικες σε έλλειψη διαχωρισμού είναι ομολογημένο αδίκημα.

Απότοκο αυτής της κατάστασης είναι η ανυπαρξία ουσιαστικής αυτοκριτικής του εγκληματία. Αναπαραγωγή και ανακύκλωση τόσον των δραστών όσον και των εγκλημάτων. Δημιουργία στάσεων ή έκρυθμων ανεξέλεγκτων συμπλοκών εντός των φυλακών. Κίνδυνος μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών τουλάχιστον αφ' ης στιγμής οι τοξικομανείς κρατούμενοι πάσχουν άπαντες από ηπατίτιδα ή AIDS.

Έλλειψη στοιχειώδους ανθρώπινης διαβίωσης, υψηλός κίνδυνος βλάβης της σωματικής ακεραιότητας του Φυλακτικού Προσωπικού. Πόσοι κρατούμενοι πρέπει να νοσήσουν ή να πεθάνουν από ασθένειες που κόλλησαν μέσα στη φυλακή, για να εγκαταλειφθεί ο ψευτοπροοδευτισμός αυτών που ισχυρίζονται ότι «όταν χτίζεις μια φυλακή είναι σαν να γκρεμίζεις ένα σχολείο». Φυλακές όχι απλά χρειάζονται, αλλά απαιτούνται και μάλιστα αρκετές, τουλάχιστον δέκα (10), δύο από αυτές στην Αττική. Οι φυλακές αυτές, πρέπει να είναι πολυακτινικά συγκροτήματα με δυνατότητα κράτησης, το πολύ έως (500) κρατουμένους, σε δέκα (10) διώροφες πτέρυγες (ισόγειο μετά ορόφου), με δυνατότητα κράτησης (25) ατόμων ανά όροφο/Ετσι όπως είναι σήμερα τα πράγματα, κανείς δεν μπορεί να μιλά σοβαρά για την επιζητούμενη αναμόρφωση του εγκληματία, και βέβαια, ούτε λόγος να γίνεται για απόπειρα Σωφρονισμού, παρ' όλο που οι φυλακές χαρακτηρίζονται Σωφρονιστήρια και ο Κώδικας βασικής μεταχείρισης των κρατουμένων ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΣ. Φενάκη οι χαρακτηρισμοί, ουτοπία οι ρυθμίσεις, αλγεινή η εικόνα.

ΥΓΕΙΑ - ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ - ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ

Τα ιατρεία των φυλακών οφείλουν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια και μόνο σε σοβαρότερα περιστατικά να μεταφέρεται ο κρατούμενος σε εξωτερικό Νοσοκομείο. Το Νοσοκομείο Κρατουμένων κατ' όνομα αποτελεί τέτοιο, διότι, ορθότερος χαρακτηρισμός θα ήταν διαμετακομιστικό κέντρο ή

στοιχειωδώς εξοπλισμένο ιατρείο φυλακής. Συνέπεια αυτού είναι οι ταλαιπωρημένοι ασθενείς κρατούμενοι, να μεταγονται στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού και στη συνέχεια να προωθούνται σε εξωτερικά νοσοκομεία ή να μεταγονται σε νοσοκομεία της περιοχής όπου εδρεύουν οι φυλακές με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους ίδιους και την ασφαλή κράτηση τους.

Οι όροι υγιεινής είναι αδύνατον να εφαρμοστούν σε απαρχαιωμένα κτίρια με υπερπληθώρα κρατουμένων και με ελλιπέστατη οργάνωση. Υπάλληλοι του φυλακτικού προσωπικού καλούνται να εκτελέσουν καθήκοντα Νοσοκόμου ευρισκόμενοι σε πλήρη άγνοια και μαθαίνοντας αφού αναλάβουν. Σύστημα μηχανοργάνωσης ή Τηλεϊατρικής δεν φαίνεται, μεσοπρόθεσμα τουλάχιστον, να εγκαθίσταται παρότι επιχειρήθηκε στο παρελθόν. Η καθαριότητα με κοινόχρηστα λουτρά όπου παρέχεται ζεστό νερό απαγορεύεται να μην εφαρμόζεται καθημερινά, ιδιαίτερα σε τόσον αυξημένο αριθμό εγκλείστων. Αν η συμβίωση λόγω υπερσυμφόρησης είναι από μόνη της οδυνηρή είναι σίγουρα οδυνηρότατη η συμβίωση και πολλών και ακάθαρτων ατόμων.

Όσον αφορά δε τους ψυχικά νοσούντες κρατούμενους, η ύπαρξη ενός και μόνον ψυχιατρείου όπου κρατούνται ψυχασθενείς αλλά και χρήστες τοξικών ουσιών επιβεβαιώνει πανηγυρικά την ουτοπία. Απαιτείται η ύπαρξη τουλάχιστον δύο Ψυχιατρικών Νοσοκομείων στην περιφέρεια (Κεντρική Ελλάδα - Κρήτη) πέραν του ήδη λειτουργούντος.

Τούτα δε, θα κρατούν αμιγώς ψυχιατρικά περιστατικά με όλη την απαραίτητη υποδομή χωρική και στελεχιακή. Οι χρήστες τοξικών ουσιών για θεραπεία, θα πρέπει να κρατούνται σε άλλους χώρους (Κέντρα Απεξάρτησης) και οι πραγματογνωμοσύνες να γίνονται στις κατά τόπους φυλακές.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Καινοτόμος ο Σ.Κ. και σε εναρμόνιση με την Ε.Ε. προσφέρει διεξόδους στον κρατούμενο ώστε να μην αποξενωθεί από το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον. Ωστόσο η επικοινωνία τόσο των συζύγων μεταξύ τους όσο και των τέκνων τους είναι προβληματική με την ύπαρξη διαχωριστικών πλαισίων. Η απομόνωση μεταξύ τους ακόμα και στο επισκεπτήριο είναι πασιφανής και ζωντανή. Σαφώς δε τα παιδιά αυτών των οικογενειών δεν έχουν παρά να θυμούνται τον πατέρα ή την μητέρα τους πίσω από κάποια χωρίσματα. Η αγκαλιά του γονιού είναι όνειρο, το φιλί του γονιού είναι πολυτέλεια και το ερώτημα που βγαίνει είναι «Πότε θα 'ρθεις για να αγκαλιαστούμε και να παίξουμε;». Έτσι βιώνουν και οι σύζυγοι στερούνται τη ζωτική και για τους δύο ερωτική επαφή, ειδικά σε μακροχρόνιες ποινές. Γνωστό εξάλλου ότι πολλοί γάμοι έχουν διαλυθεί ίσως και μόνον εξαιτίας αυτού του γεγονότος. Καταλυτικό ρόλο όμως σ' αυτό το σημείο έχει παίξει η χορήγηση τακτικών αδειών. Με τον θεσμό αυτό ανά δίμηνο επανασυγκολλάται η οικογένεια, αμβλύνονται οι αρνητικές συνέπειες της κράτησης και εξομαλύνονται τα όποια

προβλήματα. Για το λόγο αυτό δοκιμασία για τον κρατούμενο δεν πρέπει να αποτελεί η χορήγηση της αλλά η χρήση της.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ – ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

1) Ψυχαγωγία: Μοναδικές διέξοδοι κατά τον ελεύθερο χρόνο των κρατουμένων αποτελούν η τηλεόραση, το «ντόμινο» και εφόσον υπάρχουν κατάλληλοι χώροι προαυλίων, το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ. Εσωτερικοί χώροι για άθληση δεν υπάρχουν. Παρόμοιο πρόβλημα εντοπίζεται και στην ύπαρξη οργανωμένων βιβλιοθηκών. Αυτές που λειτουργούν (;) είτε έχουν περιορισμένη έκταση (σε τίτλους βιβλίων) στηριζόμενες στις δωρεές φιλόνηρωπων ή κάποιων εκδοτικών οίκων (;) είτε δεν λειτουργούν ελλείψει ενδιαφερομένων. Κίνητρα ή προοπτικές για ενίσχυση της μελέτης βιβλίων δεν παρέχονται. Βέβαια για την ύπαρξη αναγνωστήριων, ούτε λόγος να γίνετε. Τα όποια δανειζόμενα βιβλία είτε χάνονται είτε δεν επιστρέφονται λόγω ποικίλων λόγων (μεταγωγές — αποφυλακίσεις -καταστροφές). Η προγραμματισμένη χρήση ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών μέσων μπορεί να δώσει απάντηση τόσο σ' αυτό όσο και σ' άλλα προβλήματα.

2) Αναφερόμενοι στην εκπαίδευση/απασχόληση των κρατουμένων μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι αφενός εναπόκειται στην έφεση ή διάθεση του κάθε εγκλείστου το αν θα μορφωθεί -εκπαιδευθεί, αφετέρου η απασχόληση του εξαντλείται στη χορήγηση ημερομισθίων τα οποία συντελούν στη συντομότερη αποφυλάκιση του και μόνον. Οι θέσεις εργασίας αυστηρά οριοθετημένες διεκδικούνται

αποκλειστικώς για την ταχύτερη έξοδο από τις φυλακές χωρίς να αποτελούν ένα υποτυπώδες, έστω, στάδιο μελλοντικής επαγγελματικής αποκατάστασης του εγκλείστου. Η έλλειψη επιμορφωτικών σεμιναρίων, διαλέξεων, ακόμη-ακόμη και η παρουσίαση θεατρικών έργων καθορίζουν και το πλαίσιο εντός του οποίου κινείται η σωφρονιστική αγωγή ενηλίκων πολλώ δε μάλλον των ανηλίκων. Αφής στιγμής ελλείπει μία ευρύτερα οργανωμένη σωφρονιστική διαδικασία, για την απουσία της εξατομικευμένης ούτε λόγος να γίνεται. Ο εργαζόμενος κρατούμενος δεν αμείβεται, παρά μόνον δια του ευεργετικού υπολογισμού των ημερών εργασίας του. Οι οικονομικά ασθενείς εργαζόμενοι αλλά και οι εύρωστοι, ενδεχομένως θα ελάφρυναν τις ήδη χειμαζόμενες και αφαιμαζόμενες οικογένειες τους εάν είχαν ένα συμβολικό - πλην ουσιαστικό - έσοδο για τη διαβίωση τους στη φυλακή.

Σε μείζονα βαθμό ένα τέτοιο μέτρο με παράλληλη ενίσχυση του θεσμού των Αγροτικών φυλακών (και με την ίδρυση νέων) θα επιδρούσε ευεργετικά προς κάθε εμπλεκόμενο φορέα.

ΠΕΡΑΣ ΕΚΤΙΣΕΩΣ ΠΟΙΝΗΣ - ΜΕΤΑΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ

ΠΟΙΝΗ

1) Η ενδυνάμωση του ήδη υπάρχοντος θεσμού της υφ' όρων απολύσεως αποτελεί σημαντική πρόοδο. Αποτελεί επιστροφή στο παρελθόν όμως το φαινόμενο κρατούμενος να υποβάλει αίτηση υφ' όρων απολύσεως του έχοντας υπόλοιπο ποινής προς έκτιση μερικούς μήνες και να απορρίπτεται διότι

ο εν λόγω «δεν έχει ακόμη σωφρονισθεί», σε άλλη δε περίπτωση να χρειάζονται 1 έως 2 μήνες για να αποφανθεί σχετικά, το Δικαστικό Συμβούλιο. Πέραν δε αυτού θα πρέπει να μη λησμονείται ότι η υφ' όρων απόλυσις δεν είναι ουσιαστική αποφυλάκιση αλλά διαφορετικός τρόπος έκτισης της ποινής μέχρι πέρατος του χρονικού ορίου της δοκιμασίας που οριοθετείται από το εκδιδόμενο βούλευμα του Συμβουλίου Πλημ/κών. Κατ' αυτόν τον τρόπο η έξοδος του εγκλείστου από τη φυλακή εξαρτάται από την τήρηση των όρων που έχουν επιβληθεί άλλως επέρχεται άρση της αναστολής, σύλληψη και φυλάκιση, προκειμένου να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του.

2) Δυστυχώς για τη χώρα μας εάν η Σωφρονιστική αγωγή είναι ελλιπής, η Μετασωφρονιστική είναι ανύπαρκτη. Το φαινόμενο κρατουμένων να αποφυλακίζονται χωρίς την απαραίτητη θωράκιση τους για να αντεπεξέλθουν μία καινούργια ζωή και να υποπίπτουν σε νέα βαρύτερα εγκλήματα είναι ο κανόνας. Άνθρωποι οι οποίοι κάποτε ασκούσαν ένα επάγγελμα πορίζοντας τα προς το ζην στην οικογένεια τους ώστε ευπρόσώπως να διαβεί τώρα πλέον ύστερα από πολυετή φυλάκιση ευρίσκονται στην τραγική θέση της διαλύσεως της οικογένειας τους, την αποξένωση τους από τον επαγγελματικό τους περίγυρο, της δεινής οικονομικής κατάστασης. Καλούνται λοιπόν εξερχόμενοι, στερούμενοι κάθε αρωγής, να αποκαταστήσουν όλη αυτή την δυσπραγία κινούμενοι στα νομικά, θεσμικά και κοινωνικά όρια. Το ερώτημα είναι παρόν και αμείλικτο: ΠΩΣ;

Ακόμα χειρότερα και δυσκολότερα είναι τα προβλήματα αυτής της μορφής για τους ανηλίκους, τις γυναίκες και για τους πρωτοείσακτους κρατούμενους. Σίγουρα έχουν γίνει κάποια βήματα από Συλλόγους ή θρησκευτικές οργανώσεις αλλά αυτά δεν αρκούν. Απλά φωτίζουν και επιβεβαιώνουν το ζήτημα. Η πολιτεία είναι επιεικής θεατής. Την κοινωνία πλειοδοτώντας θα μπορούσαμε να τη χαρακτηρίσουμε ανάλγητος αρνητής.

ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΕΙΣ - ΕΜΠΟΡΟΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Για τη μάστιγα των ναρκωτικών λέγονται, γράφονται, προτείνονται πολλά γενικόλογα, ασαφή και αόριστα. Ουσιαστικά τίποτε δεν συντελεί προς την καλύτερη και προσφορότερη αντιμετώπιση της, προληπτικά είτε κατασταλτικά.

Ειδικότερα ως προς τον κατασταλτικό τομέα ισχύει μία από τα ίδια. Και εξηγούμαι: από τη φενάκη του προγράμματος χορήγησης μεθαδόνης έως τη φυλάκιση (χωρίς όρους και όρια, ειδικά των χρηστών), από τον συγχρωτισμό χρηστών με εμπόρους έως τη χρήση εντός των καταστημάτων κράτησης από την τιμωρία-εκδίκηση ενός αρρώστου-χρήστη έως την εύρεση του νεκρού μόλις αποφυλακιστεί από χρήση. Σκιαγραφείται με αυτά τα μελανά χρώματα και μόνον η αντιμετώπιση του θέματος. Ναι σίγουρα καταβάλλονται φιλότιμες προσπάθειες από θεραπευτικές κοινότητες (ΚΕΘΕΑ - 18 ΑΝΩ -ΣΤΡΟΦΗ κ.λπ.) για βοήθεια. Ναι, σίγουρα, μόλις πρόσφατα λειτούργησε, πάντως λειτούργησε, το

θεραπευτικό Κέντρο Απεξάρτησης του Ελαιώνα. Ναι, σίγουρα καταβάλλονται υπεράνθρωπες προσπάθειες από τους άνδρες του Φυλακτικού προσωπικού για αποτροπή εισαγωγής τοξικών ουσιών στα καταστήματα κράτησης, όλα αυτά θετικά χαρακτηρίζονται. Όμως δεν εξοβελίζεται το πρόβλημα. Ούτε μπορεί να αποσυνδεθεί. Συλλογική προσπάθεια απαιτείται. Ομόθυμη απομόνωση των εμπόρων ναρκωτικών. Οι αποφάσεις των Δικαστών για τους αρρώστους χρήστες να μπορούν να εκληφθούν ως πατρική νουθεσία και όχι παρώθηση τους στον θάνατο.

Ανατρέχοντας λοιπόν στις σύντομες επιλεκτικά αναφερθείσες περιπτώσεις - προβλήματα του Σωφρονιστικού Συστήματος και προχωρώντας σε εξαγωγή συμπερασμάτων συγκεφαλαιώσεων, αβίαστα αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα ως προς το άλλο σκέλος του. Δηλαδή ναι μεν ασκούμε κριτική τόσο σε επίπεδο νομοθεσίας όσον και εφαρμογής της αλλά υποχρεωτικά καλούμεθα να προτείνουμε αλλαγές -καταργήσεις - εισαγωγές νέων μέτρων.

Αυτά τα προτεινόμενα λοιπόν είναι κατανοητό ότι πρέπει να κατηγοριοποιηθούν σε δύο ομάδες, α) Τα άμεσα και σε εναρμόνιση με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, έτσι ώστε να απαλειφθούν οι ήδη εντοπισθείσες ατέλειες, να συμπληρωθούν τα κενά και να λειτουργήσει καθ' ολοκληρίαν το όλο πλέγμα - τρίγωνο. ΕΓΚΛΗΜΑ - ΠΟΙΝΗ - ΕΚΤΙΣΗ ΠΟΙΝΗΣ και β) Τα μεσοπρόθεσμα -μακροπρόθεσμα τα οποία στηριζόμενα στη σωστή υποδομή θα ωθήσουν την

κοινωνία αυτή σε πλήρη αποκατάσταση ενσωμάτωση εκ νέου. Εξυπακούεται ότι ανεφάρμοστη θα παραμένει η ρήση «Ὡς χαρίεν ο άνθρωπος όταν άνθρωπος η». Εξυπακούεται ότι θα υπάρχει έγκλημα. Ας υπάρχει όμως σε ελεγχόμενα και αξιοπρεπή για την κοινωνία μας επίπεδα.

Σ' αυτό το σημείο θα ανοιχθεί μία παρένθεση, η οποία συνδέεται άρρηκτα με τα προλεγόμενα του παρόντος. Περιεχόμενο της αποτελεί το σύμπλεγμα των λέξεων-κλειδιών των εννοιών τόσο θεωρητικά-φιλοσοφικά όσον και πρακτικά-πραγματικά. Ο Σωκράτης στον Πλατωνικό διάλογο «ΜΕΝΩΝ ή Περί Αρετής» προσπαθεί να λύσει την Α-πορία (έλλειψη πόρου - διάβασης) στο ερώτημα «Αραγε ασηκτόν ή διδακτόν η αρετή;». Διασκευάζοντας και ανασκευάζοντας το ερώτημα ευρισκόμεθα στον ίδιο ακριβώς δόλιχο, στο ίδιο δίλημμα. Δηλ. το έγκλημα είναι φυσικό; Μήπως μαθητόν; Ή διδακτόν; Αλλά και πιο πέρα. Πώς ορίζουμε το έγκλημα; Νομικά, κοινωνιολογικά, θρησκευτικά, χωροταξικά, πολιτισμικά; Και ακόμη η ανθρώπινη φύσις, η διδαχή, το έθος και το ήθος, η ηθική και ο Νόμος, το Δίκαιον και το Αδίκον αξιωματικά ορίζονται; Η ποινή και ο τρόπος έκτισης της σε συνάρτηση με τα ανωτέρω είναι αυθύπαρκτη αυτόνομα λειτουργώντας ή μήπως όλα συμπλέουν και θα πρέπει να συνεργάζονται αγαστά; Εν τέλει, δεχόμενοι το αυτονόητο της σύμφωνης εμπλοκής τους σε μία πραγματική αλληλουχία και σύνδεση ποιοι καθορίζουν το πώς;

Ο Im. Kant καθόρισε ως Νόμο το ηθικό μίνιμουμ

καταλήγοντας ότι τα δικαιώματα μου δεν θα υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις σου και αντιστρόφως οι υποχρεώσεις μου θα φθάνουν μέχρις ικανοποίησης των δικαιωμάτων σου. Οποιαδήποτε υπέρβαση αυτών των ορίων δημιουργεί άδικο.

Στις κοινωνίες της Ωκεανίας η συνεύρεση του άνδρα προ του γάμου με την υποψήφια συμβία του είναι υποχρεωτική. Ακόμη η εκτέλεση διαφόρων εργασιών, οι οποίες σε άλλα μέρη χαρακτηρίζονται ως «γυναικείες» είναι αρμοδιότητα του συζύγου.

Σε άλλες κοινωνίες παλαιότερες ή σημερινές, ο πατέρας έχει στην απόλυτη και αδιαφιλονίκητη κατοχή του το δικαίωμα ζωής και θανάτου επί των μελών της οικογενείας του. Ωστόσο όμως από υπάρξεως κοινωνίας-κοινότητα συμ-φωνήθηκαν, συναποφασίσθηκαν τα αρχικά σημεία εντός των οποίων θα όφειλαν να συμ-βιώσουν αρμονικά με σκοπό την ευ-δοκίμησή τους.

Βλέποντας σε βάθος χρόνου διαπιστώνεται ότι ο εγκληματίας άνθρωπος υφίστατο ιδιαίτερα απαξιωτική μεταχείριση. Βασικό μέτρο προφύλαξης των κοινωνιών ήταν ο θάνατος. Και μάλιστα ενώπιον του κοινού. Βέβαια υπήρξαν και άλλα μέτρα όπως η εξορία, η ατίμωση κ.λπ. Κοινό χαρακτηριστικό όλων των ποινών ήταν αφενός η εξαφάνιση του δράστη, αφετέρου ο παραδειγματισμός των υπολοίπων ανθρώπων από τις συνέπειες της άδικης πράξης. Με την πάροδο των ετών και υπό την επιρροή διαφόρων

φιλοσοφικών ρευμάτων ή θρησκειών, επικράτησαν άλλα είδη ποινής. Τελικά, κατά μείζονα λόγο καθιερώθηκε η φυλάκιση ως βασικό μέτρο ποινικήςμεταχείρισης. Η στέρηση της ελευθερίας κάτω από συνθήκες κυριολεκτικά απάνθρωπες λειτούργησε παγκοσμίως. Χαρακτηριστικοί τύποι φυλακών όπως η Βαστίλη ή το Ρέντιγκ θα μείνουν ανεξίτηλα χαραγμένοι στην ιστορία του ανθρώπου. Μετά την εξάπλωση του Διαφωτισμού και του φιλελευθερισμού αλλά και της μετάλλαξης των κοινωνιών από δεσποτικές σε δημαιοκρατικές αναπτύχθηκε η Σωφρονιστική.

Αυτή καθεαυτή η λέξη προέρχεται από το επίθετο «σώφρων». Ως έννοια δε, δηλώνει τον φρόνιμο, συνετό, εγκρατή τελικά ενάρετο άνθρωπο. Τέτοιος άνθρωπος θεωρείται αυτός που δεν υποπίπτει σε παραπτώματα, τα οποία βλάπτουν τον συνάνθρωπο του ή την κοινωνία του εν γένει. Όπως προαναφέρθηκε, τα αδικήματα έχουν συναποφασισθεί ποια είναι από όλους όσοι αποτελούν αυτές τις κοινότητες.

Όταν, λοιπόν, εκτρέπεται κάποιος, τα όργανα της πολιτείας αναλαμβάνουν να τον α) τιμωρήσουν β) νουθετήσουν - σωφρονίσουν γ) επαναφέρουν στον ορθό θεσμοθετημένο τρόπο κίνησης και ζωής της. Η φυλακή, λοιπόν, αφού αρχικά ως χώρος αποστερεί το υπέρτατο αγαθό της ελευθερίας θα οφείλει στη συνέχεια να προσφέρει εκείνους τους τρόπους και μεθόδους, με τους οποίους ο δράστης έγκλειστος θα επανέλθει ώστε να αποτελέσει εκ νέου υγιές άτομο της ολότητας. Η μεθοδολογία αυτή καταγράφεται μέσα στον Σωφρονιστικό Κώδικα. Το

όργανον (φυλακή) και η μέθοδος (Σ.Κ.) προβλέπεται να σωφρονίσουν (= φρονιμάδα, εγκράτεια, αρετή, δίκαιη συμπεριφορά, σεβασμός του άλλου).

Το ερώτημα ωστόσο που αναδύεται είναι αν αυτό το όργανον πετυχαίνει τελικά να επανορθώσει τον παραβάτη. Είναι δυνατή επομένως η αναμόρφωση όταν συνδυάζονται οι προβλέψεις του Σ.Κ. με τη σημερινή πραγματικότητα στη φυλακή; Η απάντηση που προκύπτει δυστυχώς είναι όχι. Η άρνηση αυτή αιτιολογείται από το γεγονός ότι δεν συμπορεύονται τα προβλεπόμενα με την ανάλογη εφαρμογή. Η εξήγηση είναι απλή:

Ο Σ.Κ. προβλέπει ο κρατούμενος να έχει έναν δικό του χώρο ώστε διαβιώνοντας να δεχθεί τα μηνύματα της ανάνηψης του. Οι κρατούμενοι όμως διαβιώνουν «πεταμένοι» σε αποθήκες ψυχών και σωμάτων. Σε κελιά ενός η δυο ατόμων κρατούνται τέσσερις ή πέντε.

Ο Σ.Κ. προβλέπει διαχωρισμό κρατουμένων ανάλογα με τη βαρύτητα του εγκλήματος. Και ακόμα διαχωρισμό υποδίκων-καταδίκων. Τούτο δεν ισχύει.

Ο Σ.Κ. προβλέπει εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας κάθε φυλακής ώστε άπαντες να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Τούτο δεν υπάρχει σ' όλες!

Ο Σ.Κ. προβλέπει δικαίωμα στην ιατροφαρμακευτική

περίθαλψη των κρατουμένων. Ωστόσο οι κρατούμενοι σε πολλές φυλακές στερούνται των στοιχειωδών παροχών.

Προβλέπει ο Σ.Κ. επικοινωνία των συγγενών του κρατουμένου, αλλά ο τρόπος που διεξάγεται το επισκεπτήριο παραπέμπει περισσότερο σε «χάβρα» παρά σε ανάπτυξη επικοινωνίας.

Προβλέπει ο Σ.Κ. διεξαγωγή σεμιναρίων-μορφωτικών διαλέξεων κ.λπ. αλλά σπάνια ή παντελώς ανύπαρκτα είναι αυτά.

Προβλέπεται από τον Σ.Κ. ενημέρωση των κρατουμένων κατά την εισαγωγή τους αλλά δεν υπάρχει. Πόσο μάλλον για τους αλλοδαπούς.

Προβλέπεται από τον Σ.Κ. η λειτουργία Αγροτικής φυλακής αλλά από κερδοφόρες-παραγωγικές μονάδες έχουν μαραζώσει και οδηγούνται σε κατάργηση.

Προβλέπεται από τον Σ.Κ. η λειτουργία Κέντρων Ημιελεύθερης Διαβίωσης για κρατουμένους που ευρίσκονται στο τελευταίο στάδιο της εκτίσεως της ποινής τους αλλά παραμένει κενή περιεχομένου η ρύθμιση επί τουλάχιστον δεκαπέντε έτη.

Με αυτές λοιπόν τις διαπιστώσεις επιβεβαιώνεται κατά δραματικό τρόπο ότι ο διατυμπάνιζα μένος «σωφρονισμός»

είναι τελικά μία φενάκη, μία ειρωνεία. Αντ' αυτού οι φυλακές αποτελούν φυτώρια εγκληματιών και εγκλημάτων. Αναπαράγουν και βελτιώνουν το έγκλημα. Διαιωνίζουν έναν ατέρμονα φαύλο κύκλο, Ανάλογα με το τι θα αποφασίσει ο καθένας αντιδρώντας με τον ένα η τον άλλο τρόπο σε συνθήκες κράτησης του και τα καθημερινά βιώματα του στην φυλακή.

Από την άλλη τόσο ο έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος όσο και κάποιες Δικαστικές αποφάσεις δημιουργούν μία ανεξέλεγκτη και αναντίστοιχη κατάσταση που αποκλείουν την ύπαρξη ουσιαστικού ελέγχου και αισιόδοξων μηνυμάτων. Απλά κάποιες φορές βολεύονται και βολεύουν αυτούς που μπορεί να τους το ζητήσουν η να τους το επιβάλουν.

Από όλο αυτό το σαθρό οικοδόμημα που περιβάλλεται από ευχολόγια και ωραία λόγια είναι τεκμηριωμένα αδύνατο να επιτευχθεί ο Σωφρονισμός, απλά ανακυκλώνεται το έγκλημα. Το οποίο μάλιστα μέσω της ποινής που επιβάλλεται στον εγκληματία το ίδιο ξεφεύγει διαρκώς ατιμώρητο. Ωστόσο κάποια μέτρα που είναι εύκολα στην σύλληψη και εφαρμογή μπορεί να πραγματοποιηθούν. Υπάρχει πρόταση, να ξεκινήσουμε από τα απλούστερα και άμεσα για να φθάσουμε στα πολυπλοκότερα και έμμεσα. Στόχος όχι η κατάργηση της φυλακής ούτε πολύ περισσότερο η κατάληξη της φυλακής σε ξενοδοχείο πολλών αστέρων. Σκοπός και θέση της πρότασης είναι ό,τι ακριβώς

ευαγγελίζεται η Σωφρονιστική: Ο άνθρωπος. Ο άδικος εγκληματικός άνθρωπος και η «θεραπεία» του. Το μίasma και η εκ νέου «γέννηση» του. Όχι η απομόνωση και η αποθήκευση αλλά η συνύπαρξη με τους άλλους σε σωστά πλαίσια. Επιείκεια και ευκαιρίες εξίσου για όλους, αυστηρότητα και αποκλεισμός για τους αμετανόητους και υπότροπους. Ας δοκιμάσουμε έτσι και αν αποτύχουμε το ξαναβλέπουμε. Τουλάχιστον θα εξαλειφθεί ένα καθοριστικό για τη συμπεριφορά των κρατουμένων, το άλλοθι και η δικαιολογία.

Μία, λοιπόν, τέτοια πρόταση διέρχεται από στάδια ξεκινά με αυτά που ήδη προβλέπονται από τη νομοθεσία συνεχίζει με την ταυτόχρονη βελτίωση τους και ολοκληρώνεται με νέες καινοτόμες θεσμικές και λειτουργικές παρεμβάσεις.

ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

Έτσι κρίνεται υποχρεωτική η οικοδόμηση νέων φυλακών με στόχο την ύπαρξη μίας ανά Νομό με δυναμικότητα αντίστοιχη ή προσεγγίζουσα την εγκληματικότητα του. Παράλληλα βελτίωση των ήδη υπάρχουσών με στόχο το κλείσιμο κάποια χρονική στιγμή των απαράδεκτων από κάθε άποψη κτιρίων όπου στεγάζονται. Στις νέες αυτές εγκαταστάσεις ο αριθμός των κρατουμένων οφείλει να είναι μικρός. Από την άλλη μεριά εφόσον θα υπάρξει ο προβλεπόμενος αριθμός νέων εγκαταστάσεων θα ρυθμιστεί και ο διαχωρισμός των κρατουμένων. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα

υπάρξει και μία κάθετη ιεράρχηση αυτών. Η κατηγοριοποίηση δηλαδή θα προβλέπεται από την διαμόρφωση νέων αυτοτελών φυλακών μέσα στις ήδη υπάρχουσες. Διαχωρισμός λοιπόν όχι μόνον εγκληματιών και εγκλημάτων αλλά και ποινών και προνομίων όπου η μετακίνηση του κρατουμένου θα είναι συνάρτηση πέραν όλων των υπολοίπων και της διαγωγής του. Από το πειθαρχικό τμήμα καταδίκων υποτροπών ο κρατούμενος θα έχει την ευκαιρία και την ευχέρεια να φθάσει στο Κέντρο Ημιελεύθερης Διαβίωσης αναλόγως με την διαγωγή του αλλά και αντιστρόφως. Επομένως η κατηγοριοποίηση αυτή θα λάβει την πιο κάτω μορφή.

Φυλακή τύπου Α: Υπόδικοι Κ.Π.Ν. - Τμήμα υποτροπών

Υποδίκων Φυλακή τύπου Β: Κατάδικοι για Πλημ/τα - Τμήμα υποτροπών για

Πλημ/τα - Τμήμα οικονομικών αδικημάτων
(οφειλές

δημοσίου - πλαστογραφίες - απάτες - επιταγές
κλπ) -

Τμήμα προσωποκρατούμενων - ΤΜ.Η.ΔΙ. Φυλακή
τύπου Γ: Κατάδικοι για κακ/τα με ποινές από 5 έως 10 έτη -

Τμήμα Υποτροπών Καταδίκων - Πειθαρχικό
τμήμα -

ΤΜ.Η.ΔΙ. Φυλακή τύπου Δ: Κατάδικοι για κακ/τα με
ποινές από 10 έως 15 έτη -

Τμήμα Υποτροπών για κακ/τα - Τμήμα με ποινές

κάθειρξης

15 έτη έως ισόβια - Πειθαρχικό Τμήμα, ΤΜ.Η.ΔΪ.

Φυλακή τύπου Ε: Υπόδικοι για Ναρκωτικά - Τμήμα

Υποτροπών

Υποδίκων - Τμήμα Πλημ/κών ποινών για ναρκωτικά.

Φυλακή τύπου ΣΤ: Κατάδικοι με κακ/κες ποινές για

Ναρκωτικά -

Τμήμα Υποτροπών καταδίκων - Πειθαρχικό
τμήμα -ΤΜ.Η.ΔΙ.

Θεραπευτικά Κέντρα Απεξάρτησης (Κ.Α.Τ.Κ.): Ίδρυση δύο

(2) ακόμη κέντρων, ένα στην Βόρειο Ελλάδα (Κασσάνδρα) και ένα στην Κρήτη. Ολοκλήρωση σ' αυτά, όλων των φάσεων (1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}) του προγράμματος απεξάρτησης. Στελέχωσή τους, με Επιστημονικό Προσωπικό υποστηρικτικής αγωγής (ψυχολόγους - κοινωνιολόγους - θεραπευτές κλπ).

Κ.Η.Δ.Ι. : Κρατούμενοι των ΤΜ.Η.ΔΙ. από όλους τους τύπους καταστημάτων, αλλά και κρατούμενοι που έχουν πάρει και έχουν κάνει καλή χρήση αδειας και χρονικά βρίσκονται 6 μήνες έως ένα (1) χρόνο πριν την συμπλήρωση των προϋποθέσεων για την υφ' όρων απόλυση.

Γυναικείες φυλακές: Ίδρυση τουλάχιστον μίας ακόμη φυλακής, πέραν του Ελαιώνα στη Βόρεια Ελλάδα, με την ίδια χωροταξική ρύθμιση όπως στους άρρενες κρατούμενους. Ιδιαίτερη φροντίδα για τις έγκυες κρατούμενες καθώς και γι' αυτές που έχουν παιδιά εντός της φυλακής.

Φυλακές Ανηλίκων: Ίδρυση τουλάχιστον μιας ακόμη φυλακής στην περιοχή Θεσσαλονίκης με ιδιαίτερη έμφαση στη στελέχωση της και λειτουργία της ώστε οι ανήλικοι παραβάτες να μη τις θεωρούν ως προθάλαμο των φυλακών ενηλίκων. Λειτουργία Σχολείων-Εργαστηρίων. Αθλοπαιδιές και βιβλιοθήκες. Έντονη παρουσία των Κοινωνικών Λειτουργών και των Εισαγγελέων Ανηλίκων. Καθορισμός αρμοδιοτήτων αυξημένων για ανηλίκους ορφανούς ή τέκνα χωρισμένων γονέων.

Νοσοκομείο Κρατουμένων: Λειτουργία δύο ακόμη νοσοκομείων, ένα στη Β. Ελλάδα και ένα στην Κρήτη, με παράλληλη βελτίωση και αναμόρφωση του ήδη υπάρχοντος ώστε να μην αποτελεί κατ' όνομα Νοσοκομείο. Η λειτουργία τους θα αποτρέπει την μεταγωγή των κρατουμένων σε άλλα εξωτερικά Νοσοκομεία όταν χρήζουν αυξημένης θεραπείας ή λεπτών, πλην όμως ρουτίνας, χειρουργικών επεμβάσεων.

Ψυχιατρείο Κρατουμένων: Με την αλματώδη αύξηση των ψυχιατρικών νόσων στην κοινωνία γενικώς, αλλά και από τους ήδη κρατουμένους, λόγω εγκλεισμού δυστυχώς, η λειτουργία δύο ακόμη ψυχιατρείων (Β. Ελλάδα - Κρήτη), είναι απαραίτητη.

Σε όλους αυτούς τους τύπους φυλακών θα πρέπει να υπάρξει απόλυτη κάλυψη των οργανικών τους θέσεων από

υπαλλήλους. Τούτο το γεγονός σε συνδυασμό με το ολιγάριθμο των κρατουμένων θα συντελέσει απόλυτα και για τον σωφρονισμό και το εύρυθμο της λειτουργίας τους.

Η διοίκηση και φύλαξη καθεμιάς εξ αυτών από τους αρμόδιους υπαλλήλους προϋποθέτει το αυτοδύναμο τους (διαφορετικοί υπάλληλοι φύλαξης - διοίκησης) και βέβαια υπαγωγή τους και

λογοδοσία τους στον Διευθυντή ολόκληρης της φυλακής. Εξωτερική φρούρηση - Μεταγωγές σε νοσοκομεία - Εσωτερική φρούρηση ενιαιοποιούνται σε ξεχωριστό σώμα. Απεμπλοκή της ΕΛ.ΑΣ.

Εξυπακούεται ότι κάθε τύπος καταστήματος κράτησης, από τους προαναφερόμενους, θα λειτουργεί με διαφορετικό εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας. Οι κρατούμενοι σ' αυτά, θα μετακινούνται στο ένα ή στο άλλο τμήμα και θα απολαμβάνουν ή στερούνται ευνοϊκών μεταχειρίσεων ανάλογα με την διαγωγή τους. Από το αυστηρό χωρίς παροχή ημερομισθίων, αδειών και ολιγόωρου προαυλισμού, πειθαρχικό τμήμα της φυλακής εφόσον διαπιστώνεται από το Συμβούλιό της ότι ο τάδε κρατούμενος δικαιούται επιεικέστερης μεταχείρισης θα μεταβαίνει-μετάγεται στο ευμενέστερο, ελαστικότερο καταλήγοντας ακόμα και στο Κ.Η.ΔΙ. όπου δε θα υπάρχει περίφραξη. Αυτό όμως δεν στερεί την δυνατότητα από την Διοίκηση να τον επαναμεταγάγει στο τμήμα από το οποίο είχε προέλθει.

Το ολιγάριθμο των κρατουμένων στα τμήματα των φυλακών θα έχει ως συνέπεια την ανθρωπινότερη διαβίωση τους και τον σε αυξημένο βαθμό πλέον σωφρονισμό τους. Η παροχή εργασίας σε ειδικούς προς τούτο χώρους (συνεργεία - ξυλουργεία - στρωματοποιεία - φούρνοι κ.λπ.) θα είναι επωφελής για τα δύο «αντίπαλα» στρατόπεδα. Εφόσον δε οι εργαζόμενοι λάβουν εξειδίκευση σε κάποιο τομέα να χορηγείται σχετική βεβαίωση ώστε εξερχόμενοι να μπορούν να απορροφηθούν από την αγορά εργασίας. Πρόβλεψη να υπάρξει ακόμη και για τους αναλφάβητους εγκλείστους ώστε να καταφέρουν τουλάχιστον σε οργανωμένα διδακτήρια-σχολεία να αποκτήσουν στοιχειώδη μόρφωση με τα αντίστοιχα πιστοποιητικά. Όπως ήδη σημειώθηκε αυτό αποτελεί όρον εκ των ουκ άνευ για όλα τα Καταστήματα Κράτησης Νέων.

Απόρροια των ήδη αναφερθέντων θα είναι και η ανθρωπινότερη επικοινωνία των οικογενειών των εγκλείστων. Ίσως καταφέρει να ευδοκιμήσει και η σε ειδικούς χώρους ακώλυτη ερωτική επικοινωνία εγκλείστου και συζύγου, τουλάχιστον για τους κρατούμενους των ΤΜ.Η.ΔΙ. - Κ.Η.ΔΙ. αδειούχους και ανηλίκους.

Όσον αφορά τους χρήστες η μέριμνα απαιτείται να είναι εξειδικευμένη. Αφού καθορισθεί ποιος είναι ο χρήστης και για ποια ποσότητα καταδικάζεται είναι απαραίτητο να υποστηριχθεί από τον Ο.ΚΑ.ΝΑ. πολυεπίπεδα και σε βάθος. Ο χρήστης είναι άρρωστος και ως τέτοιος επιβάλλεται να

αντιμετωπισθεί.

Στόχος μας είναι η απεξάρτηση του και όχι η τυπική έκτιση της ποινής, η αποφυλάκιση του και η υποτροπή του ή ακόμη και ο θάνατος του αυθημερόν. Αποφεύγοντας την ουτοπία της χορήγησης μεθαδόνης μειώνουμε μία πιθανότητα. Αγκαλιάζοντας με τις θεραπευτικές κοινότητες τον καθένα αλλά πρωτίστως την ομάδα με τις ψυχολογικές ομαδικές θεραπείες και εναλλακτικές προτάσεις ευελπιστούμε στην αποκατάσταση του.

Ιδιαίτερη επίσης φροντίδα πρέπει να επιδειχθεί και για τους ψυχικά ασθενείς εγκληματίες. Η ίδρυση ενός ακόμα ψυχιατρείου είναι αναγκαία προϋπόθεση. Δε νοείται για την σύγχρονη ψυχιατρική η νοσηλεία ψυχικά διαταραγμένου ατόμου σε χώρους χωρίς προαύλιο — κήπο, χωρίς ειδικούς ψυχιάτρους - ψυχολόγους, χωρίς στοιχειώδεις συνθήκες υγιεινής. Ο ψυχικά ασθενής πολλές φορές αδυνατεί να αυτοεξυπηρετηθεί. Πώς λοιπόν μπορεί να συνυπάρξει αρμονικά με άλλους που ευρίσκονται σε άλλες μορφές ψυχασθένειας ή άλλα επίπεδα συμπτωματολογίας; Εργασιοθεραπεία και βοήθεια. Όχι απλά χορήγηση ψυχοφαρμάκων και εγκατάλειψη. Όταν ούτως ή άλλως ο υγιής ψυχικά όχι λίγες φορές εγκαταλείπεται από τους οικείους του πόσο εντονότερα παρατηρείται για τους νοσούντες !!!

Εφαρμογή και καθιέρωση του θεσμού της ημιελεύθερης διαβίωσης. Παρόλο που προβλέπεται και από

τους δυο Σ.Κ. (Ν. 1851/89 και 2776/99) έχει μείνει μόνον στα χαρτιά. Η εύρεση λοιπόν των καταλλήλων κτιρίων είναι το πρώτο βήμα. Και τέτοια υπάρχουν ώστε αφού διαρρυθμισθούν να είναι έτοιμα για χρήση. Βούληση για την κατασκευή νέων είναι το επόμενο στάδιο.

Αυστηρή επιλογή των κρατουμένων οι οποίοι θα έχουν αυτό το προνόμιο. Με τη διαστρωμάτωση των φυλακών θα υπάρχει και η ανάλογη επιλογή τους αφού θα εξακολουθεί να ερευνάται η διαγωγή των κρατουμένων όπως και η τήρηση των όρων της ημιελεύθερης διαβίωσης. Αφού ανά πάσα στιγμή η παράβαση κάποιου όρου θα σημαίνει αυτόματα την μεταγωγή του παραβάτη σε κλειστού τύπου κατάσταση θα εξασφαλίζεται στοιχειωδώς η πειθαρχία. Το Κ.Η.ΔΙ. θα αποτελεί πλέον ένα βήμα προς την οριστική απόλυση του κρατουμένου. Ο οποίος πια θα έχει κατά τεκμήριο ενσωματωθεί εκ νέου στην κοινωνία από την οποία είχε αποβληθεί. Κατά συνέπεια θα απολύεται έχοντας εργασία και συνεισφέροντας τόσον στον εαυτό του όσο και στην οικογένεια του. Παύει η παρασιτική ζωή του καθιστάμενος ενεργό κύτταρο της κοινότητας του. Εξυπακούεται ότι επιβάλλεται να δοθούν κίνητρα (οικονομικά κατά κύριο λόγο) στους εργοδότες ώστε να αντιληφθούν για τη σπουδαιότητα της πρόσληψης τέτοιων συνεργατών. Μ' αυτόν τον τρόπο και προοδευτικά θα εκλείψει ο κοινωνικός ρατσισμός και η κοινωνική περιθωριοποίηση των αποφυλακιζομένων οι οποίοι ναι μεν θα έχουν το στίγμα του πρώην εγκληματία αλλά με την συμβολή του κράτους - εργοδοτών — και του ίδιου τους του εαυτού αρκετοί θα το

εξαλείψουν.

ΕΠ' ΑΜΟΙΒΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θεωρούμε απαραίτητη την θεσμοθέτηση της επ' αμοιβή εργασίας με την οποία οι κρατούμενοι θα μπορούν να συνεισφέρουν στην καταβολή τυχόν ενοικίου για την εκμίσθωση των **Κ.Η.ΔΙ.** κατά τα 2/10 και κατά τα 8/10 θα χρηματοδοτείται από το κράτος. Από το υπόλοιπο του μισθού του στον έγκλειστο θα αποδίδονται για την κάλυψη των προσωπικών αναγκών κατά την κράτηση του τα 4/10 και τα υπόλοιπα 4/10 θα κατατίθενται σε έντοκο τραπεζικό λογαριασμό επ'ονοματι του κάθε εγκλείστου που θα τον συνδιαχειρίζεται υποχρεωτικά όμως με κάποιο μέλος της οικογενείας του. Σε αντίθετη περίπτωση θα παραδίδεται στον ίδιο μόνο κατά την μέρα της αποφυλάκισης του.

Η προοπτική με βάση τα πιο πάνω είναι η αρχική ένταξη του κρατουμένου σε ημερομίσθια (ευεργετικού υπολογισμού), μετέπειτα και εφόσον τηρούνται οι τυπικές προϋποθέσεις έκτισης της ποινής του σε όρια που καθορίζει ο Σ.Κ. αλλά και οι ουσιαστικές (διαγωγή, πειθαρχία κλπ) η ένταξη του στα **ΤΜ.Η.ΔΙ.** και τέλος η μεταγωγή του στα **Κ.Η.ΔΙ.** Έτσι σε καθεστώς οιονεί ελευθερίας ο ποινικός παραβάτης βήμα-βήμα θα μεταβάλλεται από κοινωνικό απόβλητο σε πλήρως παραγωγικό και αξιοποιήσιμο άτομο για τον εαυτό του, την οικογένεια του και εν τέλει το κοινωνικό σύνολο ελαχιστοποιώντας κατ' ανάγκην και τις πιθανότητες

υποτροπής.

Ιδιαίτερη, τέλος, μνεία αξίζει να γίνει για τις Αγροτικές φυλακές. Το 1992 δημοσίευμα ημερήσιας εφημερίδας τις είχε χαρακτηρίσει Αγροτικές φυλακές Α.Ε.! Έκτοτε δυστυχώς οι ήδη

υπάρχουσες μόνον Α.Ε. δεν μπορεί να χαρακτηρισθούν. Και τούτο διότι πέρα του γεγονότος ότι οι εγκαταστάσεις τους είναι παλαιές, δεν έχουν επανδρωθεί με ικανό αριθμό κρατουμένων (έλλειψη κινήτρων) αλλά και η στελέχωση τους με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (γεωπόνοι π.χ.) δεν είναι επαρκής. Αν δε συνεκτιμηθούν και τα υπόλοιπα λειτουργικά τους προβλήματα δικαιολογείται ο μαρασμός τους. Η καινοτόμα λοιπόν πρόταση επικεντρώνεται σε τρεις βασικούς άξονες.

Πρώτος: η παροχή κινήτρων προσέλκυσης των κρατουμένων που πληρούν τις προϋποθέσεις μεταγωγής τους. Χορήγηση πέρα του ήδη υπάρχοντος ευεργετικού υπολογισμού ημερομισθίων και μισθό στους εργαζόμενους κρατούμενους σε αυτές.

Δεύτερος: πλήρωση όλων των προβλεπομένων κενών οργανικών θέσεων από προσωπικό καθώς και η δημιουργία περισσότερων τέτοιων εξειδικευμένων επιστημόνων.

Τρίτος: Προστασία των κληροδοτημάτων από την εκχώρηση μεγάλων και περίοπτων τμημάτων τους σε διάφορους φορείς και ιδιώτες Βελτίωση και ανακαινίσιμος των υπαρχουσών ήδη εγκαταστάσεων με παράλληλη

οικοδόμηση νέων. Εξοπλισμός τους με σύγχρονα γεωργικά , κτηνοτροφικά εργαλεία και μηχανήματα. Ίδρυση νέας/νέων με εξειδίκευση στην κτηνοτροφία αλλά και την κατασκευή αντικειμένων και πραγμάτων που χρειάζονται οι φυλακές (κρεβάτια, στρώματα, πόρτες, παράθυρα, κιγκλίδες, κλειδαριές κ.λπ.) Εφόσον υλοποιηθούν τα ανωτέρω και επέλθει απόσβεση της λειτουργίας τους, και περιοριστούν οι δαπάνες για τις άλλες φυλακές μπορεί να γίνει επέκταση των εκτροφείων αλλά και εισαγωγής (πειραματικά) νέων καλλιεργειών, επέκταση ακόμη διαφόρων συνεργείων ή και ίδρυση νέων μονάδων. Τότε τα παραγόμενα αγαθά που θα τυγχάνουν απαραίτητως και σχετικής πιστοποίησης δεν θα εφοδιάζουν μόνον τις φυλακές αλλά και άλλες Δημόσιες Υπηρεσίες και Ν.Π.Δ.Δ. ακόμα και την ελεύθερη αγορά προφανώς σε μέσες και ανταγωνιστικές τιμές. Η εισροή των εσόδων από την παραγωγή/υπηρεσίες, θα καλύπτει πλέον πλείστα τρέχοντα έξοδα αλλά και θα αμείβει τους εργαζομένους κρατουμένους. Ο επιμερισμός του μισθού τους γίνεται με τον ανωτέρω αναφερθέντα τρόπο όπως στα ΤΜ.Η.ΔΙ. ή Κ.Η.ΔΙ. Αναλαμβάνεται συνακόλουθα η τύχη της οικονομικής ευρωστίας της φυλακής από τους εργαζομένους. Μέλημα τους πλέον είναι η αυτοδιαχείριση του χώρου αυτού όπου προϋποθέτει αυξημένη συναίσθηση των ευθυνών τους, της συνεργασίας τους, του αυτοελέγχου τους. Η οικονομική αυτοδιαχείριση και λογοδοσία υπό την επίβλεψη ενός ανώτερου κρατικού οργάνου δημιουργεί εξίσου αντίστοιχη υπευθυνότητα με αυτήν του Κ.Η.ΔΙ.

Εάν δε προχωρήσουμε σε τέτοιου είδους εφαρμογές δεν θα φανεί καθόλου απίθανο η μεταβολή μιας ή όλων σε Α.Ε. όπου μέτοχοι θα είναι και οι κρατούμενοι και όλος ο υπόλοιπος πληθυσμός. Σαφώς και δεν αμφισβητείται ότι ίσως θα είναι από τις πιο οικονομικά προσοδοφόρες Α.Ε. προς όφελος όλων, κυρίως δε των κρατουμένων.

Τα ανωτέρω ίσως να αποτελούν ονειρικές, ιδεατές επισημάνσεις όμως ίσως με αυτήν την διαδικασία και σκοποθεσία θα μπορούσαμε να εξαντλήσουμε την έννοια του όρου Σωφρονισμός/Σωφρονιστική αγωγή.

Σπασμωδικά και ανεργμάτιστα ημίμετρα αποσυμφόρηση των φυλακών, εθελουφλία και εκδικητικότητα, συζητήσεις και συμβουλευτικές επιτροπές απλά διαιωνίζουν το πρόβλημα και επιβεβαιώνουν το ήδη γνωστό σε όλους μας: Δεν υπάρχει σωφρονισμός στις φυλακές. Τα ανωτέρω δεν αποβλέπουν στην δημιουργία χώρων αναψυχής ή ξενοδοχείων για διαμονή των εγκληματιών ώστε να μην τιμωρούνται οι δράστες στυγνών και αποτρόπαιων εγκλημάτων. Η σύγχρονη κοινωνία επιζητά την συνδρομή όλων των μελών της προκειμένου να ευημερήσει. Είναι μια κοινωνία όπου ο καθένας ξεχωριστά αλλά και όλοι εξίσου μπορεί να ωφελήσουν ή να βλάψουν. Οι προκλήσεις της καθημερινότητας αλλά και της προόδου απαιτούν ταυτόχρονα αυστηρότητα και επιείκεια, τιμωρία και συγγνώμη, απομόνωση και επανένταξη. Παραμένοντας προσκολλημένοι σε αντιλήψεις και διαδικασίες παρωχημένες δεν προλαβαίνουμε ούτε βέβαια εξαλείφουμε το έγκλημα. Το

έγκλημα είναι σύμφυτο του ανθρώπου και δεν θα πεθάνει παρά μόνον με τον τελευταίο άνθρωπο. Η αποστροφή του Γκαίτε «αντί να βλαστημάς το σκοτάδι, καλύτερα να ανάψεις ένα κερί» επίκαιρη αλλά και απόλυτα ταιριαστή στο μεγάλο αυτό κοινωνικό πρόβλημα. Η σύγχρονη Σωφρονιστική και ως Επιστήμη (θεωρία) και ως Εφαρμογή αφού είναι ανθρώπινη ως προς το περιεχόμενο της οφείλει να αποσκοπεί και στην ανθρώπινη ύπαρξη εμπράκτως. Τότε μόνον τα όσα, πράγματι αξιόλογα και πρωτοπόρα, προβλέπονται στις εκάστοτε ρυθμίσεις των Σ.Κ. θα εφαρμόζονται. Τότε μόνον δεν θα παράγεται δια της τρομοκρατίας Δίκαιο με άδικες πράξεις. Τότε πια θα έχει συμπληρωθεί επιτυχώς το οικοδόμημα της Ποινικής Δικαιοσύνης και θα έχει κλείσει επιτέλους ο κύκλος αυτός ο οποίος ξεκινάει.

- Κανένα έγκλημα, καμία ποινή χωρίς νόμο, συνεχίζει
- Αρχή της απόδειξης, προχωράει
- Εν αμφιβολία υπέρ του κατηγορουμένου και ολοκληρώνεται
- Βασική μεταχείριση του κρατουμένου (ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΣ)

ΓΙΑ ΤΗΝ Π.Α.Σ.Κ. Σ. Υ.
Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΔ/ΚΟΥ
Α. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ